

BESLUT
2018-11-19

Dnr 511-184-2017

Enligt sändlista

Beslut om komplettering av syfte och föreskrifter för naturreservatet Lidetorpsmon i Degerfors kommun m.m.

BESLUT

Komplettering av syftet med naturreservatet

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken att syftet med naturreservatet Lidetorpsmon, utöver att ta tillvara områdets vetenskapligt geologiska värden och tillgängliggöra området för allmänheten, även ska vara att bevara biologisk mångfald, att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, samt att återställa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Syftesförändringen innebär att även områdets sandbarrskogar liksom områdets orörda karaktär och dess biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet ska tillgodoses i huvudsak genom att områdets naturtyper med dess flora och fauna utvecklas fritt genom intern dynamik och andra naturliga processer. I dödisgropen Djupa hålet ska även begränsad röjning och gallring av gran och tall vara möjligt, om det behövs för att synliggöra formationen.

Bränning kan komma i fråga både som återställningsåtgärd och som återkommande åtgärd. Bete kan komma ifråga som löpande åtgärd.

Åtgärder kan komma att vidtas för att eliminera förekomsten av exotiska träd och buskar och invasiva växt- eller djurarter.

Borttagande av konkurrerande eller inväxande träd i anslutning till särskilt värdefulla trädindivider eller trädgrupper kan komma ifråga.

Komplettering av föreskrifter för naturreservatet

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5 § andra och tredje styckena, 6 § och 30 § miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998: 1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet, utöver vad som meddelats i Länsstyrelsens beslut om bildande av naturreservatet Lidetorpsmon 1970-11-24, dnr IIIR11-70.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5§ andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att

1. utföra något slag av skogsavverkning eller skogsvårdsåtgärd såväl som att fälla enstaka träd eller buskar, samt att samla ihop, föra bort eller upparbeta döda stående eller liggande träd eller delar av träd,
2. så eller plantera träd,
3. borra, markbereda eller utföra annan mekanisk bearbetning av mark, block eller berg, eller utfylla eller tippa,
4. dika, rensa dike, kulvertera dike, dämna eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållanden,
5. anlägga väg, stig, led eller uppställningsplats för fordon, båtar eller andra farkoster,
6. uppföra eller upplåta mark för byggnad eller annan anläggning,
7. utöka befintlig byggnad eller anläggning,
8. uppföra mast eller vindkraftverk,
9. dra fram ledning i vatten eller luft, eller gräva ned befintlig luftledning,
10. kalka, använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
11. plantera in eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
12. uppföra jaktorn, röja siktgator för jakt eller stödutfodra vilt,
13. bedriva jakt.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla.

1. Utmärkning och underhåll av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Underhåll av befintliga parkeringsplatser enligt karta i detta beslut.
3. Uppsättning och underhåll av informationstavlor om reservatets natur, geologi, flora och fauna på platser som anges i karta i detta beslut.
4. Grusning och tillgängliggörande av stigsträcka enligt karta i detta beslut.
5. Underhåll av befintliga markerade stigar samt anläggning och underhåll av rastplatser enligt karta i detta beslut.

6. Avverkning eller på annat sätt borttagande av exotiska träd och buskar såsom contortatall, lärkträd, ädelgran m.m. samt eliminering av invasiva arter som t.ex. blomsterlupin.
7. Rójning och gallring för att synliggöra dödisgropen Djupa hålet inom det område som anges i kartan i detta beslut.
8. Återkommande naturvårdsbränning.
9. Inplantering och frösådd av mosippa.
10. Avverkning eller ringbarkning av konkurrerande träd i anslutning till enstaka särskilt värdefulla äldre naturvärdesträd av tall.
11. Undersökning och dokumentation av djur-, växt- och svamparter samt mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Det är förbjudet att

1. fälla, bortföra eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna träd och buskar,
2. elda annat än medhavd eller av reservatsförvaltaren tillhandahållen ved,
3. skada vegetationen t.ex. genom att gräva upp växter såsom ris, gräs, örter, mossor eller lavar och svampar,
4. utan Länsstyrelsens tillstånd samla in växter, djur, lavar eller svampar,
5. utan Länsstyrelsens tillstånd sätta upp permanent tavla, skylt, affisch, eller därmed jämförlig anordning eller att snitsla spår,
6. utan Länsstyrelsens tillstånd använda området för organiserad tävling eller övning, lägerverksamhet eller liknande,
7. utan Länsstyrelsens tillstånd utföra vetenskapliga eller andra undersökningar eller bedriva miljöövervakning som innebär markering, insamling, fångst eller annan påverkan på naturmiljön.

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft 19 november 2018.

Enligt 7 kap 30 § miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna omedelbart även om de överklagas.

Undantag från föreskrifterna enligt 7 kap §§ 5 och 30 miljöbalken

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för

- a) förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår ovan av föreskrifterna enligt 7 kap 6 § miljöbalken,
- b) förvaltaren av naturreservatet eller Länsstyrelsen att i uppföljningssyfte utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial samt annan dokumentation av växt- och djurliv, luft-, mark- och vattenförhållanden,
- c) förvaltaren av naturreservatet att utföra röjning och gallring för att synliggöra dödisgropen Djupa hålet inom det område som anges i karta i detta beslut,
- d) framförande av motorfordon av tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärenden (insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen),
- e) framförande av snöskoter för utförande av inventering m.m. inom ramen för Länsstyrelsens rovdjursförvaltning,
- f) plockning av blommor bär och matsvamp för eget behov, dock ej fridlysta eller rödlistade arter,
- g) rättighetshavare att utföra normalt underhåll av befintlig väg omfattande hela vägområdet med tillhörande anläggningar i direkt anslutning till vägområdet i enlighet med nyttjanderätt som är gällande vid detta besluts ikraftträdande,
- h) Degerfors kommun att utföra normalt underhåll av befintligt bostadshus med befintliga tillhörande anläggningar.

Upphävande och fastställande av skötselplan

Länsstyrelsen beslutar att upphäva skötselplan beslutad 1970-11-24, dnr IIIR11-6-70.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. beslutar Länsstyrelsen att fastställa den skötselplan för naturreservatet som framgår av bilaga 1 till detta beslut.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Förutom värdena för vetenskaplig geologi och det rörliga friluftslivet, som återopas i det ursprungliga beslutet 1970, omfattar naturreservatet Lide-torpsmon skyddsvärd sandbarrskog, d.v.s. barrskog som växer på glacio-fluviala sandavlagringar. Dessa skogstyper är underrepresenterade i formellt skyddade områden, varför de är högt prioriterade för formellt skydd både nationellt och regionalt.

Sandbarrskogar är upptagna som en särskilt skyddsvärd naturtyp i EU:s Art- och habitatdirektiv under beteckningen åsbarrskog (9060). En del av skogen i naturreservatet uppfyller kriterierna för åsbarrskog. Reservatet är av detta skäl utpekad av regeringen som Natura 2000-område. Natura 2000-områden ska enligt miljöbalken prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet. I det ligger uppdraget att snarast ge Natura 2000-områden starkast möjliga formella skydd. Bevarandeplanen för Natura 2000-området Lidetorpsmon fastslår att skogsbruk är ett hot mot naturtypen 9060 åsbarrskog. Planen anger att åsbarrskogarna i reservatet ska utvecklas mot naturskog och att strukturer som t.ex. mängden död ved ska öka i reservatet. Den för sandtallskogar typiska örtfloran ska bevaras. I reservatet har bl.a. följande torrängsväxter noterats: sötvedel, backvial, slättergubbe, svinrot, stor blålocka, kattfot och getrams.

Tallskogar på sandavlagringar har uppmärksammats för sin särpräglade och mycket artrika svampflora (funga), varav många arter hotas av kalhyggesbruket. Sandtallskogen är särskilt artrik i sina äldre stadier, där träd har vuxit kontinuerligt sedan hundratals år. Skogstypen bedöms ha minskat från ursprungliga 1,5 miljoner hektar i landet till endast 400 000 hektar idag.

Kalhyggesbruk medför ett avbrott i den kontinuerliga förekomsten av träd, varvid många svamparter, som lever i symbios med träd (mykorrhiza), dör ut från den kalavverkade ytan. Återkolonisationen är långsam och mer allmänna svamparter, som snabbare koloniserar ytan efter kalavverkning, är ett hinder för återinvandring av mer krävande och därmed ovanligare svampar. Ett stort antal svampar i sandtallskog är rödlistade och hotade.

Naturvärdena betingas alltså av skogsbeståndets ålder, vilken visar på en förhållandevis lång trädkontinuitet i större delen av reservatet. Delar av reservatets skog har under en följd av år lämnats för fri utveckling och börjar i sin struktur närma sig naturskogens, med många gamla träd, olikåldrighet i trädbeståndet, döende och döda stående och liggande träd. Här finns ett flertal arter inom olika organismgrupper som indikerar höga skogliga naturvärden och arter som missgynnas av skogsbruk. Bland dessa kan särskilt nämnas de rödlistade arterna knärot och tallriska. Området är hemvist för ett flertal minskande eller rödlistade skogsfåglar som gröngöling, spillkråka, nötkråka, och kungsfågel. Nämnade djur och växter hotas av pågående markanvändning inom skogsbruket. Andra naturvårdsintressanta fågelarter som har noterats i reservatet är trädlärka, skogsduva och pärluggla.

Enligt Länsstyrelsens policy om jakt i naturreservat kan förbud mot jakt behövas för att tillgodose behovet av områden för friluftsliv för allmänheten. Lidetorpsmon bedöms vara ett sådant av allmänheten välbesökt område, vilket motiverar förbud mot jakt. I Degerfors kommun finns inte något annat stort och välbesökt naturreservat med förbud mot jakt, vilket är ytterligare

ett skäl att avlysa jakt för att tillvarata värdet för rörligt friluftsliv utom jakt under hela året.

Genom detta beslut blir det förbjudet att genomföra organiserad tävling eller övning, lägerverksamhet eller liknande utan tillstånd från Länsstyrelsen. Reservatsområdets barrskog bedöms vara förhållandevis okänslig för det slitage som normalt kan förväntas uppkomma vid mindre övningar och tävlingar, som t.ex. klubbtevälingar i orientering och dylikt, men det är motiverat att Länsstyrelsen kan styra när, var och hur arrangemang genomförs, så att allmänhetens möjlighet till friluftsliv kan tillvaratas. Det kan även finnas behov av att kunna styra en organiserad tävling eller övning m.m. bort från förekomster av skyddsvärda arter som skulle kunna ta skada. Länsstyrelsen avser att skapa växtplatser för mosippa, vilken är en sådan skyddsvärd art som skulle kunna ta skada om ett arrangemang lokaliseras till fel plats i reservatet. Vidare kan naturvårdsåtgärder som bränning av skog samt gallring och ringbarkning av träd innebära att det periodvis kan finnas risker med att röra sig i delar av reservatsområdet, vilket motiverar att Länsstyrelsen kan styra när, var och hur organiserad verksamhet genomförs, eller att inte alls lämna tillstånd för en viss verksamhet för att undvika risker för att besökare skadas. Vid genomförande av naturvårdsbränning och andra skötselåtgärder kan länsstyrelsen behöva styra bort verksamheter från reservatet.

I ärendehandlingarna från reservatets bildande antyds att den starkt hotade växten mosippa då förekom i reservatet. Senare fynduppgifter saknas, varför det kan antas att arten är utgången ur reservatet. Detta motiverar att arten återintroduceras och att särskild skötsel för dess behov utförs. Naturvårdsbränning är därför en nödvändig skötselåtgärd. Bränning gynnar även andra växter och svampar som är typiska för åsbarrskog. Även betesdrift anses gynna mosippa.

Värdena för vetenskaplig geologi och rörligt friluftsliv kvarstår i reservatet, varför det saknas skäl att ändra eller upphäva Länsstyrelsens beslut från 1970 om bildande av naturreservatet. Skötselplanen behöver emellertid uppdateras för att värdet för biologisk mångfald ska kunna tas tillvara inom ramen för naturreservatets förvaltning.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

De särskilda naturvärden som framkommit om reservatsområdet kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov motiverar att reservatsföreskrifterna kompletteras för att stärka skyddet av biologisk mångfald och naturmiljöer.

Förutsättningarna för att bevara områdets biologiska mångfald och livsmiljöer bedöms som goda om förvaltningsinriktningen i detta beslut följs och skötselmålen uppfylls i enlighet med den för reservatet fastställda skötselplanen.

Beslutet följer Naturvårdsverkets riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt de av riksdagen antagna miljökvalitetsmålen. Det stärkta skyddet av Lidetorpsmons naturreservat bidrar till arealmålet för miljömålet *Levande skogar* samt till miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturreservatet skyddar också ekosystem vars funktioner är viktiga för upprätthållande av de ekosystemtjänster vårt samhälle är beroende av.

Beslutet strider inte mot kommunal översiktsplan eller detaljplan och är därmed förenligt med 7 kap. 8 § miljöbalken.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet miljöbalken.

Beslutet är inte i konflikt med koncessioner eller undersökningstillstånd för gruvnäringen enligt den information Länsstyrelsen inhämtat via Bergsstaten.

Vid en avvägning, enligt 7 kap 25 § miljöbalken, mellan allmänna och enskilda intressen bedömer Länsstyrelsen att den inskränkning i enskild rätt att använda mark och vatten som beslutet om naturreservat innebär inte går längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Lidetorpsmons naturreservat bildades genom beslut av Länsstyrelsen 1970-11-24 (dnr: IIIR11-6-70) för att ta tillvara områdets vetenskapligt geologiska värden och för att tillgängliggöra området för allmänheten:

”Syftet med reservatet att för framtida forskning skydda och bevara ett från vetenskaplig synpunkt värdefullt åsparti, samt att genom lämpliga åtgärder bereda en större allmänhet möjlighet att uppleva ett storslaget naturområde och därigenom öka förståelsen för svensk natur”.

Sedan början av 1990-talet har biologisk mångfald och strikt skydd av biologiskt värdefull skog hamnat i fokus inom den statliga naturvården, vilket också kommer till uttryck i miljöbalkens bestämmelser om områdes-skydd. Riksdagen har beslutat om miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* som anger mål för myndigheternas arbete. Den nationella strategin för formellt skydd av skog styr sedan år 2005 urvalet av de skogar som skyddas av Länsstyrelserna i naturreservat.

Till följd av denna utveckling väckte Länsstyrelsen år 2004 frågan om strikt skydd mot skogsbruk för Lidetorpsmons naturreservats sandbarrskogar, i samband med ett samråd inför en planerad avverkning från markägaren Degerfors kommun. Reservatet hade dessförinnan utpekats som Natura 2000-område av regeringen. Kommunen avstod från att genomföra den avverkningen och man avsåg att ta fram en ny skötselplan för reservatet, vilken aldrig kom till stånd. En bevarandeplan för Natura 2000-området fastställdes av Länsstyrelsen 2006-04-11. Frågan vilade till oktober 2016, då Länsstyrelsen åter tog kontakt med Degerfors kommun återupptogs och förhandling inleddes för att säkerställa ett starkare skydd för åsbarrskogen och allmänhetens friluftsliv. Överenskommelse om inträngsersättning slöts under maj 2018.

Ärendet har varit föremål för remissbehandling. Sakägare och övriga remissinstanser har beretts möjlighet att yttra sig över förslag till beslut.

Samråd har skett med Degerfors kommun.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn:	Lidetorpsmon
NVR-id:	2000193
Kommuner:	Degerfors
Lägesbeskrivning:	Området ligger 9 km SSV om Degerfors, på västra sidan om Letälven.
IUCN-kategori:	1a, strikt naturreservat
Fastigheter:	Degerfors Liden 1:2, del av
Markägare:	Degerfors kommun
Rättigheter:	Inga
Areal:	81,2 hektar varav 80,2 hektar produktiv skogsmark
KNAS naturtyper:	tallskog 45,1, granskog 15,4 ha, barrblandskog 4,9 ha, lövblandad barrskog 10,3 ha, Och ungskog: 1,8 ha
Förvaltare av reservatet:	Degerfors kommun

BESLUT
2018-11-19

511-184-2017

Detta beslut kan överklagas. (Se bilaga 2.)

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Maria Larsson. I den slutliga handläggningen medverkade även länsråd Anna Olofsson, länsjurist Katarina Nyberg, enhetschef Johan Karlhager, avdelningschef Magnus Eklund samt handläggare Åsa Forsberg och Michael Andersson, föredragande.

**Beslutskarta för naturreservatet
Lidetorpsmon i Degerfors kommun
Beslutsdatum 2018-11-19
Dnr: 511-184-2017**

- Led enligt föreskrift B5
- Led enligt föreskrift B4
- Informationstavlor
- Parkering
- Rastplats
- Område som avses i föreskrift B7
- Reservatsgräns

